

รายวิชา คณิตศาสตร์

รหัสวิชา ค23102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หน่วยที่ 5 ปริมาตรและพื้นที่ผิวของทรงกลม

เรื่อง ส่วนประกอบ

และปริมาตรของทรงกลม

ครูผู้สอน ครูสรวงรัตน์ เดชะชาติ

**ส่วนประกอบ
และ ปริมาตรของ
ทรงกลม**

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนสามารถ

1. ระบุส่วนประกอบของทรงกลม
2. หาปริมาตรของทรงกลม

วงกลม

VS

ทรงกลม

วงกลม

รูปเรขาคณิตสองมิติ

แบน

กลิ้งในทุกทิศทางไม่ได้

ทรงกลม

รูปเรขาคณิตสามมิติ

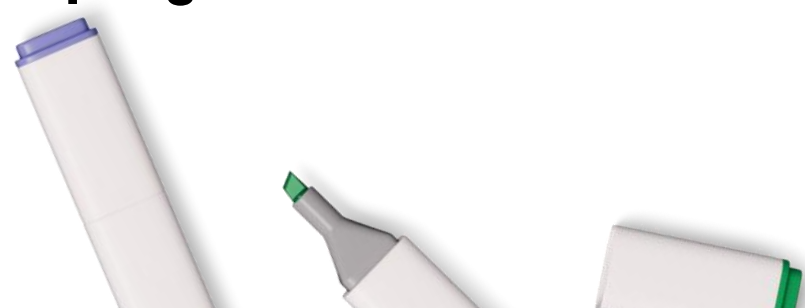
มีส่วนโค้งนูน

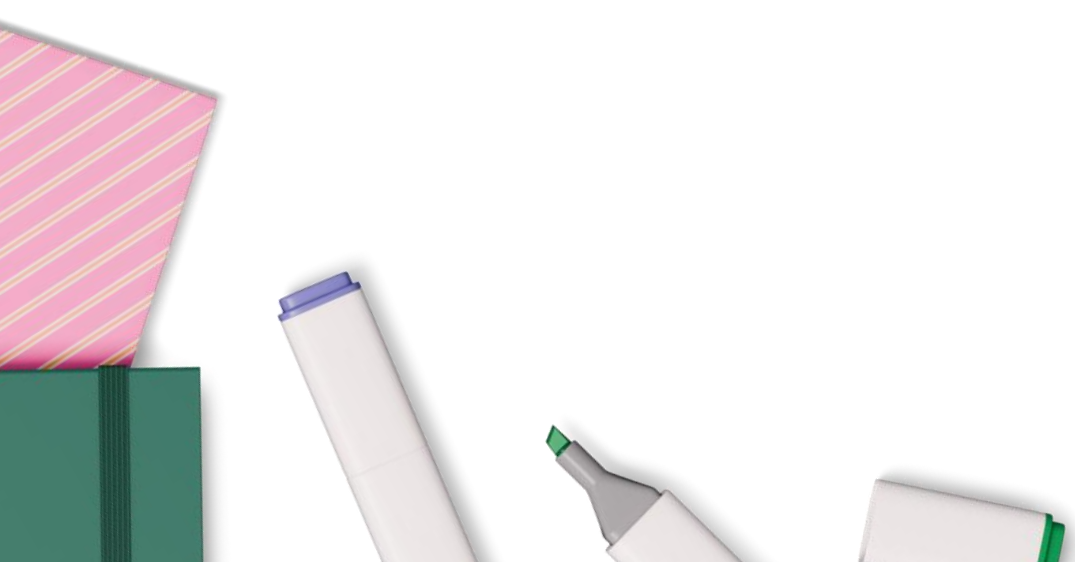
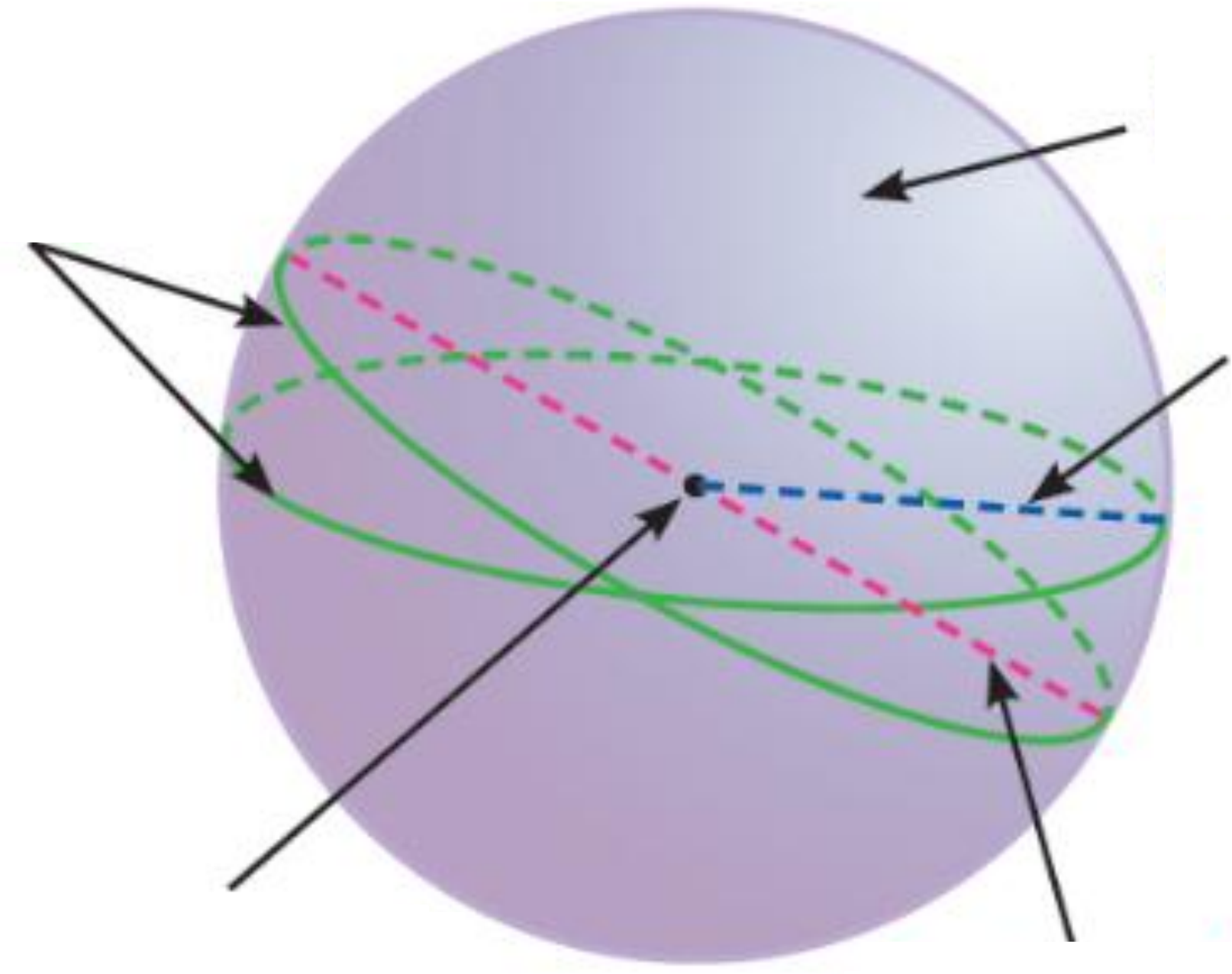
กลิ้งในทุกทิศทางได้

ทรงกลม

ทรงกลม เป็นรูปเรขาคณิตสามมิติที่มีผิวโค้งเรียบและจุดทุกจุดบนผิวโค้ง
อยู่ห่างจากจุดคงที่จุดหนึ่งเป็นระยะเท่ากัน โดยจุดคงที่นั้นเรียกว่า
จุดศูนย์กลางของทรงกลม และระยะที่เท่ากันนั้นเรียกว่า รัศมีของทรงกลม

ใบกิจกรรม 1 : สำรองทรงกลม
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ปริมาตรและพื้นที่ผิวของทรงกลม
 รายวิชา คณิตศาสตร์ รหัสวิชา ค23102 ภาคเรียนที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อ - นามสกุล ..... ชั้น ม.3/..... เลขที่ .....

ชื่อ - นามสกุล ..... ชั้น ม.3/..... เลขที่ .....

ชื่อ - นามสกุล ..... ชั้น ม.3/..... เลขที่ .....

ชื่อ - นามสกุล ..... ชั้น ม.3/..... เลขที่ .....

ชื่อ - นามสกุล ..... ชั้น ม.3/..... เลขที่ .....

คำชี้แจง ให้นักเรียนสำรวจ สังเกต และสร้างข้อความคาดการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปริมาตรของทรงกลมกับทรงกระบอก โดยใช้อุปกรณ์ที่ได้รับ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้ (กำหนดให้ครึ่งทรงกลมมีรัศมี r หน่วย)

1. ฐานของทรงกระบอกมีรัศมีกี่หน่วย

ตอบ .....

2. ครึ่งทรงกลมมีรัศมีเท่ากับรัศมีของฐานของทรงกระบอกหรือไม่

ตอบ .....

3. ความสูงของทรงกระบอกเป็นกี่หน่วย

ตอบ .....

4. นักเรียนต้องใช้ครึ่งทรงกลมในการตวงทราย แล้วเทใส่ทรงกระบอกกี่ครั้ง จึงจะเต็มทรงกระบอกพอดี

ตอบ .....

ข้อความคาดการณ์

.....
 .....

ปริมาตรของทรงกระบอก เท่ากับ .....

ถ้า $h = 2r$ จะได้ปริมาตรของทรงกระบอก เท่ากับ .....

สามเท่าของปริมาตรของครึ่งทรงกลม เท่ากับ ปริมาตรของทรงกระบอก

ดังนั้น $3 \times$ ปริมาตรของครึ่งทรงกลม = ...

จะได้ ปริมาตรของครึ่งทรงกลม = ...

นั่นคือ ปริมาตรของทรงกลม = ... = ...

ปริมาตรของทรงกลม เท่ากับ .....

เมื่อ r แทนรัศมีของทรงกลม

ใบกิจกรรมที่ 1

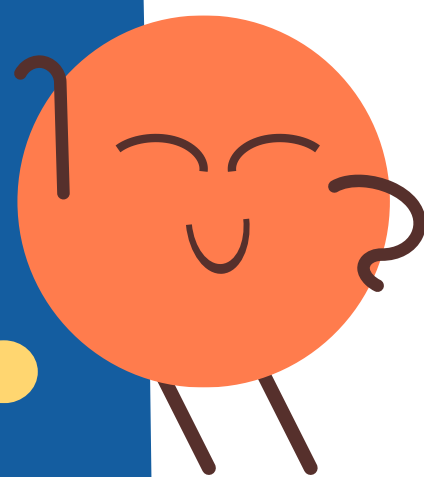

สำรองทรงกลม

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่ม แล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มมารับอุปกรณ์ ได้แก่

- ครึ่งทรงกลมและทรงกระบอก
- ทราย
- ไม้บรรทัด

2. ให้นักเรียนนำครึ่งทรงกลมที่ได้มาตักทรายให้เต็มพอดี แล้วเทใส่ทรงกระบอกจนกว่าทรายจะเต็มทรงกระบอกพอดี

ใบกิจกรรม 1 : สำรองทรงกลม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ปริมาตรและพื้นที่ผิวของทรงกลม
รายวิชา คณิตศาสตร์ รหัสวิชา ค23102 ภาคเรียนที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อ - นามสกุล ..... ชั้น ม.3/..... เลขที่ .....

ชื่อ - นามสกุล ..... ชั้น ม.3/..... เลขที่ .....

ชื่อ - นามสกุล ..... ชั้น ม.3/..... เลขที่ .....

ชื่อ - นามสกุล ..... ชั้น ม.3/..... เลขที่ .....

ชื่อ - นามสกุล ..... ชั้น ม.3/..... เลขที่ .....

คำชี้แจง ให้นักเรียนสำรวจ สังเกต และสร้างข้อความคาดการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปริมาตรของทรงกลมกับทรงกระบอก โดยใช้อุปกรณ์ที่ได้รับ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้ (กำหนดให้ครึ่งทรงกลม มีรัศมี r หน่วย)

1. ฐานของทรงกระบอกมีรัศมีกี่หน่วย

ตอบ .....

2. ครึ่งทรงกลมมีรัศมีเท่ากับรัศมีของฐานของทรงกระบอกหรือไม่

ตอบ .....

3. ความสูงของทรงกระบอกเป็นกี่หน่วย

ตอบ .....

4. นักเรียนต้องใช้ครึ่งทรงกลมในการตวงทราย แล้วเทใส่ทรงกระบอกกี่ครั้ง จึงจะเต็มทรงกระบอกพอดี

ตอบ .....

ข้อความคาดการณ์

.....
.....

ปริมาตรของทรงกระบอก เท่ากับ .....

ถ้า $h = 2r$ จะได้ปริมาตรของทรงกระบอก เท่ากับ .....

สามเท่าของปริมาตรของครึ่งทรงกลม เท่ากับ ปริมาตรของทรงกระบอก

ดังนั้น $3 \times$ ปริมาตรของครึ่งทรงกลม = ...

จะได้ ปริมาตรของครึ่งทรงกลม = ...

นั่นคือ ปริมาตรของทรงกลม = ... = ...

ปริมาตรของทรงกลม เท่ากับ .....

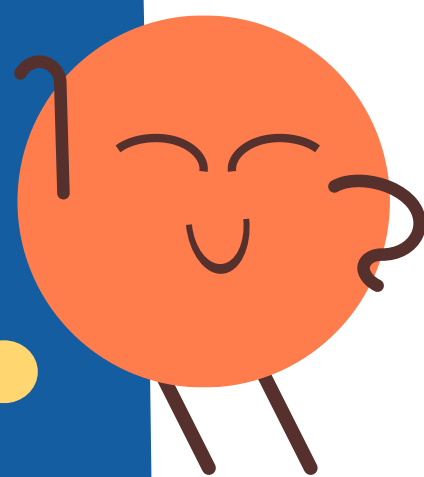
เมื่อ r แทนรัศมีของทรงกลม

ใบกิจกรรมที่ 1

สำรองทรงกลม

คำชี้แจง ให้นักเรียนสำรวจ สังเกตและสร้างข้อความคาดการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปริมาตรของทรงกลมกับทรงกระบอก โดยใช้อุปกรณ์ที่ได้รับ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้ (กำหนดให้ครึ่งทรงกลม มีรัศมี r หน่วย)

1. ฐานของทรงกระบอกมีรัศมีกี่หน่วย

ตอบ .....

2. ครึ่งทรงกลมมีรัศมีเท่ากับรัศมีของฐานทรงกระบอกหรือไม่

ตอบ .....

3. ความสูงของทรงกระบอกเป็นกี่หน่วย

ตอบ .....

4. นักเรียนต้องใช้เครื่องทรงกลมในการตวงทราย แล้วเทใส่ทรงกระบอกก็ครึ่ง
จึงจะเต็มทรงกระบอกพอดี

ตอบ .....

ข้อความคาดการณ์

.....
.....

ปริมาตรของทรงกระบอก เท่ากับ .....

ถ้า $h = 2r$ จะได้ปริมาตรของทรงกระบอก เท่ากับ .....

สามเท่าของปริมาตรของครึ่งทรงกลม เท่ากับ ปริมาตรของทรงกระบอก

ดังนั้น $3 \times$ ปริมาตรของครึ่งทรงกลม = ...

จะได้ ปริมาตรของครึ่งทรงกลม = ...

นั่นคือ ปริมาตรของทรงกลม = ... = ...

ปริมาตรของทรงกลม

เท่ากับ .....

เมื่อ r แทนรัศมีของทรงกลม

1. ฐานของทรงกระบอกมีรัศมีกี่หน่วย

ตอบ .....

2. ครึ่งทรงกลมมีรัศมีเท่ากับรัศมีของฐานทรงกระบอกหรือไม่

ตอบ .....

3. ความสูงของทรงกระบอกเป็นกี่หน่วย

ตอบ .....

4. นักเรียนต้องใช้เครื่องทรงกลมในการตวงทราย แล้วเทใส่ทรงกระบอกก็ครึ่ง
จึงจะเต็มทรงกระบอกพอดี

ตอบ .....

ข้อความคาดการณ์

สามเท่าของปริมาตรของเครื่องทรงกลมที่มีรัศมี r หน่วย เท่ากับ

ปริมาตรของทรงกระบอกที่มีรัศมีของฐาน r หน่วย และมีความสูง $2r$ หน่วย

ปริมาตรของทรงกระบอก เท่ากับ ..... $\pi r^2 h$ .....

ถ้า $h = 2r$ จะได้ปริมาตรของทรงกระบอก เท่ากับ ..... $2\pi r^3$ .....

สามเท่าของปริมาตรของครึ่งทรงกลม เท่ากับ ปริมาตรของทรงกระบอก

ดังนั้น $3 \times$ ปริมาตรของครึ่งทรงกลม = $\frac{2\pi r^3}{\dots\dots\dots}$

จะได้ ปริมาตรของครึ่งทรงกลม = $\frac{2\pi r^3}{\dots\dots\dots}$

นั่นคือ ปริมาตรของทรงกลม = $\frac{2 \times \frac{2\pi r^3}{3}}{\dots\dots\dots} = \frac{4\pi r^3}{3}$

ปริมาตรของทรงกลม เท่ากับ

$$\frac{4\pi r^3}{3}$$

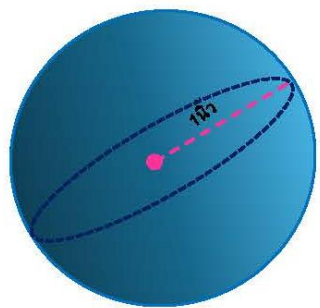
เมื่อ r แทนรัศมีของทรงกลม

แบบฝึกหัด 1 : ปริมาตรของทรงกลม (1)
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ปริมาตรและพื้นที่ผิวของทรงกลม
รายวิชา คณิตศาสตร์ รหัสวิชา ค23102 ภาคเรียนที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงวิธีหาปริมาตรของทรงกลมที่กำหนดให้ (กำหนดให้ $\pi \approx \frac{22}{7}$)

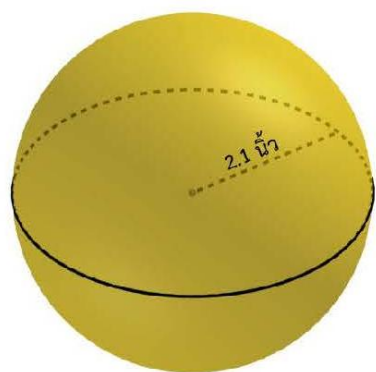
1.

วิธีทำ .....

.....
.....
.....
.....
.....

2.

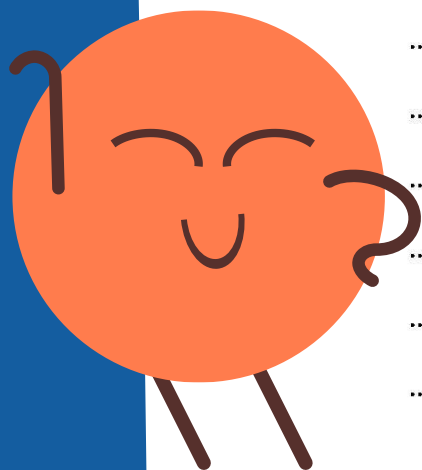
วิธีทำ .....

.....
.....
.....
.....
.....

แบบฝึกหัด 1

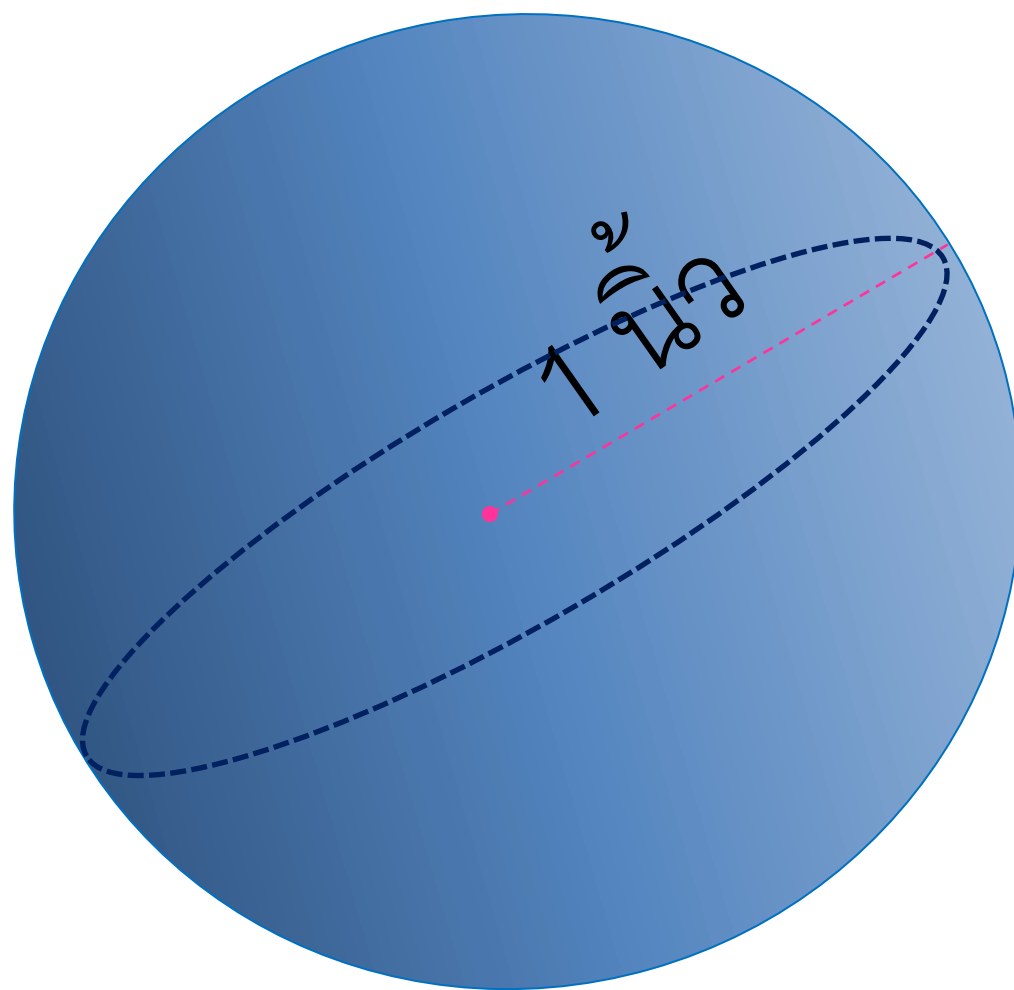

ปริมาตรของ ทรงกลม (1)

ข้อที่ 1.

จงหาปริมาตรของทรงกลมต่อไปนี้ (กำหนด $\pi \approx \frac{22}{7}$)

วิธีทำ

จาก ปริมาตรของทรงกลม

.....

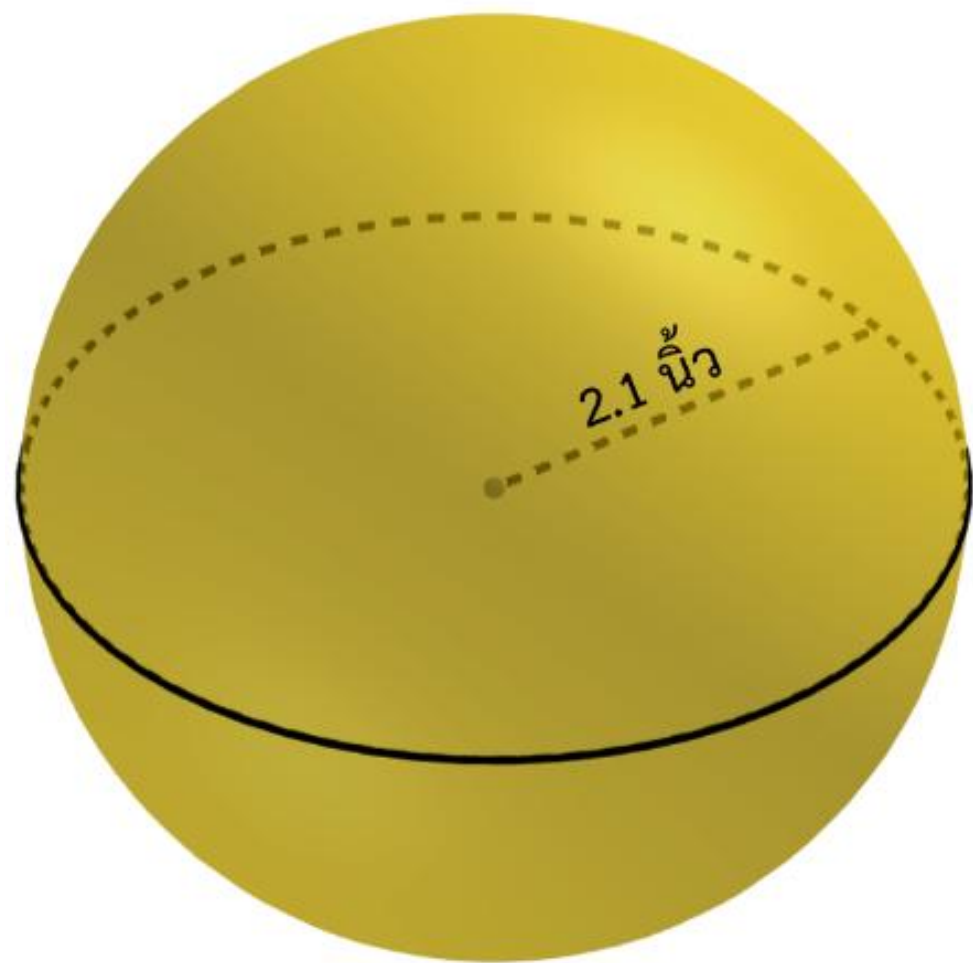
.....

.....

ข้อที่ 2.

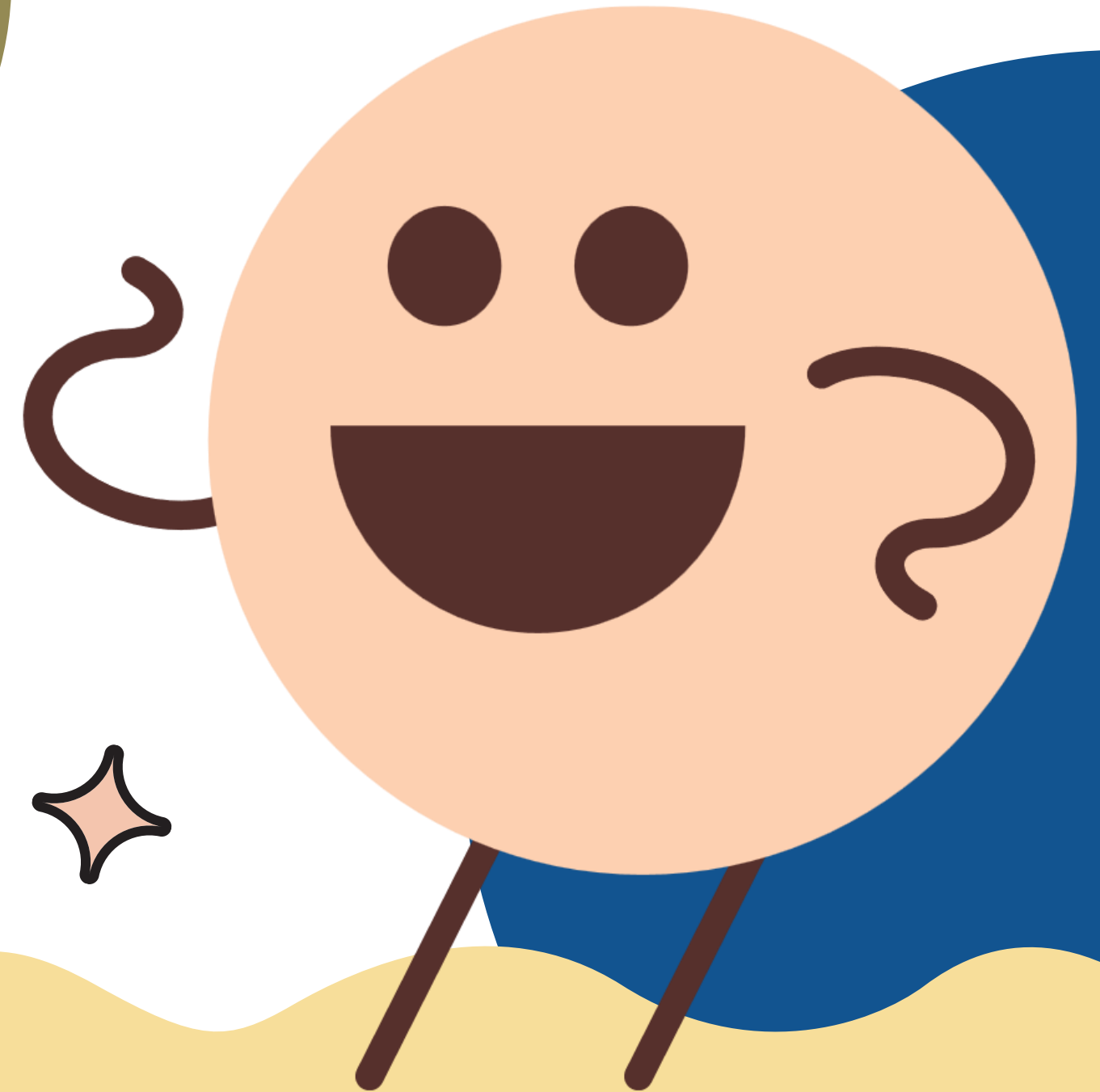
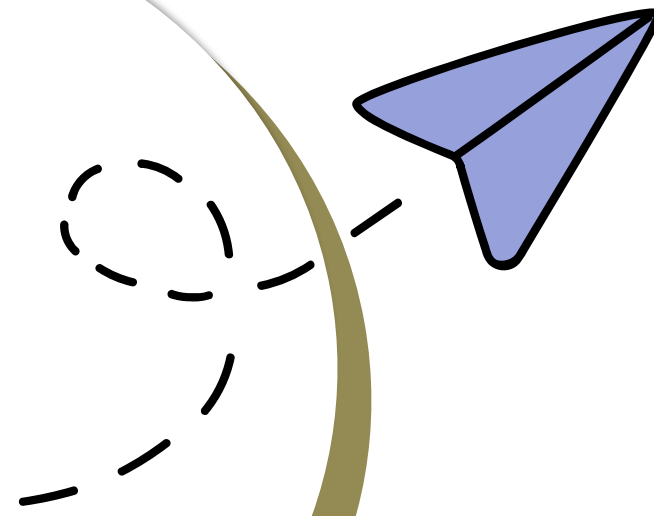
จงหาปริมาตรของทรงกลมต่อไปนี้ (กำหนด $\pi \approx \frac{22}{7}$)

เฉลย

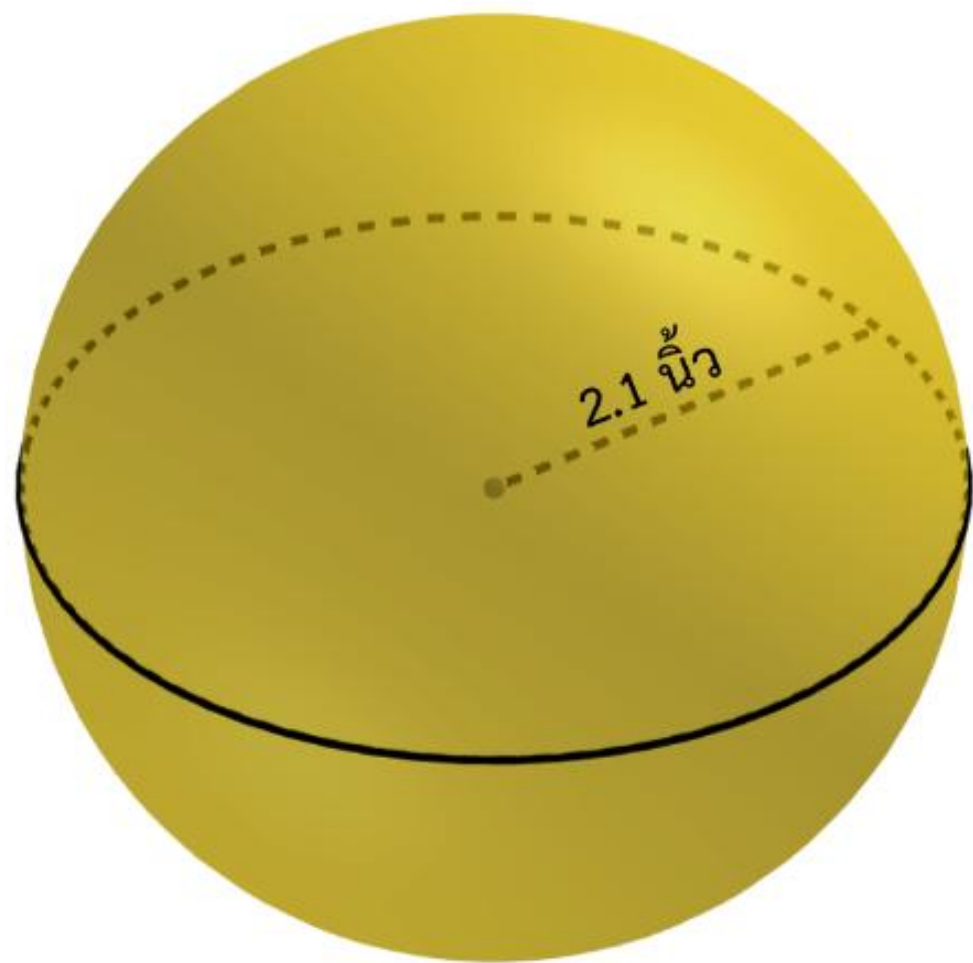
แบบฝึกหัด 2

ปริมาตรของทรงกลม (2)

ข้อที่ 2.

จงหาปริมาตรของทรงกลมต่อไปนี้ (กำหนด $\pi \approx \frac{22}{7}$)

วิธีทำ จาก ปริมาตรของทรงกลม

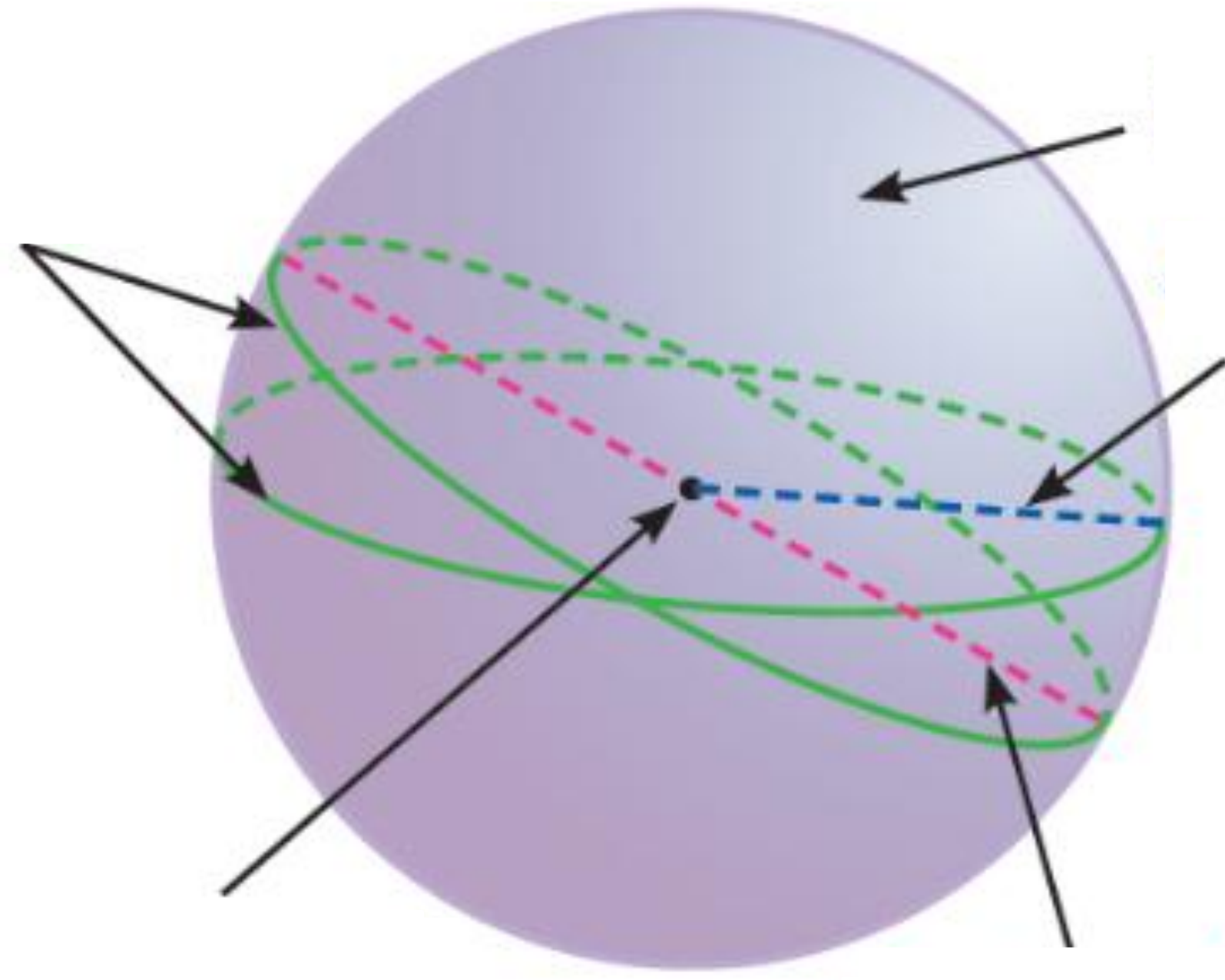
$$= \frac{4}{3} \pi r^3$$

$$\approx \frac{1}{3} \times \frac{22}{7} \times (2.1)^3$$

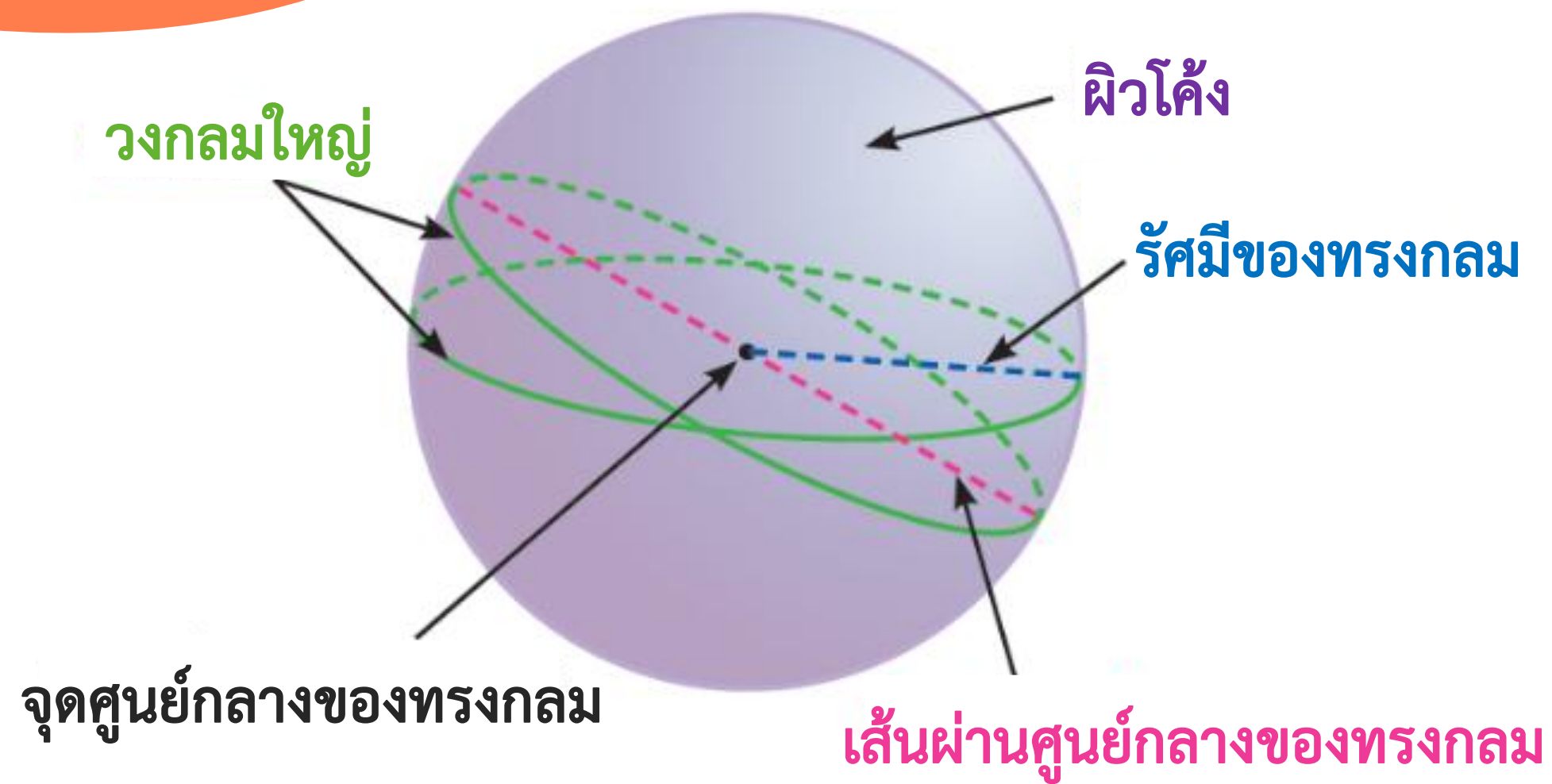
$$\approx 388.08 \text{ ลูกบาศก์ฟุต}$$

สรุปบทเรียน

สรุปบทเรียน

เมื่อตัดทรงกลมด้วยระนาบผ่านจุดศูนย์กลางของทรงกลม
จะได้หน้าตัดเป็นวงกลม เรียกว่า **วงกลมใหญ่** (great circle)

สรุปบทเรียน

ปริมาตรของทรงกลม เท่ากับ $\dots\dots\dots \frac{4\pi r^3}{3} \dots\dots\dots$

เมื่อ r แทนรัศมีของทรงกลม

บทเรียนครั้งต่อไป ปริมาตรของ ทรงกลม (2)

ดาวน์โหลดข้อมูลได้ที่ www.dltv.ac.th

สิ่งที่ต้องเตรียม

แบบฝึกหัด 2 :

ปริมาตรของทรงกลม (2)

ดาวน์โหลดข้อมูลได้ที่ www.dltv.ac.th